

انجمن ایرانیان علیه اعدام

گزارش اعدام ها در اردیبهشت ماه ۱۴۰۴

۱. مقدمه

در اردیبهشت ۱۴۰۴، شمار اعدام‌ها در ایران به‌طور چشمگیری افزایش یافته و به رقم نگران‌کننده‌ی ۱۳۹ نفر رسیده است. این در حالی است که در مدت مشابه سال گذشته، یعنی اردیبهشت ۱۴۰۳، تعداد اعدام‌شدگان ۱۰۷ نفر بود. این آمار نشان‌دهنده‌ی افزایشی حدود ۲۹/۹ درصدی در اجرای احکام اعدام در مقایسه با سال گذشته است. نکته‌ی هشداردهنده‌تر، افزایش چشمگیر اعدام‌ها نسبت به فروردین همین سال است؛ در حالی که در فروردین ۱۴۰۴ تعداد اعدام‌ها ۷۷ نفر بود، آمار اردیبهشت نشان‌دهنده‌ی افزایشی حدود ۸۰/۵ درصدی در فاصله‌ی تنها یک ماه است. این روند صعودی، نه‌تنها از لحاظ تعداد، بلکه از نظر سرعت اجرای احکام نیز زنگ خطری جدی در زمینه‌ی نقض گسترده‌ی حقوق بشر در ایران، به‌ویژه حق حیات، به‌شمار می‌رود.

در همین حال، اعتراضات به موج جدید اعدام‌ها نیز افزایش یافته است. خانواده‌های زندانیان، فعالان مدنی، و نهادهای حقوق بشری در داخل و خارج از کشور، به‌طور گسترده‌ای نسبت به این روند ابراز نگرانی کرده‌اند.

این گزارش بر پایه‌ی داده‌های گردآوری‌شده از منابع معتبر، از جمله سازمان‌های حقوق بشری، خبرگزاری‌های داخلی، و گزارش‌های میدانی تنظیم شده است و توسط انجمن ایرانیان علیه اعدام منتشر می‌شود. هدف از ارائه‌ی این گزارش، مستندسازی دقیق و مستقل از روند اعدام‌ها در ایران، جلب توجه افکار عمومی، و تلاش برای پاسخگو کردن نهادهای مسئول نسبت به نقض سیستماتیک حق زندگی در کشور است.

لازم به تأکید است که تهیه چنین گزارش‌هایی با چالش‌ها و محدودیت‌های متعددی همراه است، از جمله سانسور رسانه‌ای، عدم شفافیت نهادهای قضایی و امنیتی، و خطرات امنیتی برای منابع اطلاعاتی. با وجود این محدودیت‌ها، تیم گردآورنده‌ی گزارش تلاش کرده است تا با بهره‌گیری از منابع متنوع و معتبر، تصویری هرچه دقیق‌تر از وضعیت اعدام‌ها ارائه دهد.

با توجه به ماهیت پنهان‌کارانه‌ی بسیاری از اعدام‌ها، امکان دارد که در ماه‌های آینده اطلاعات جدیدی در دسترس قرار گیرد که منجر به به‌روزرسانی آمار و جزئیات این گزارش شود.

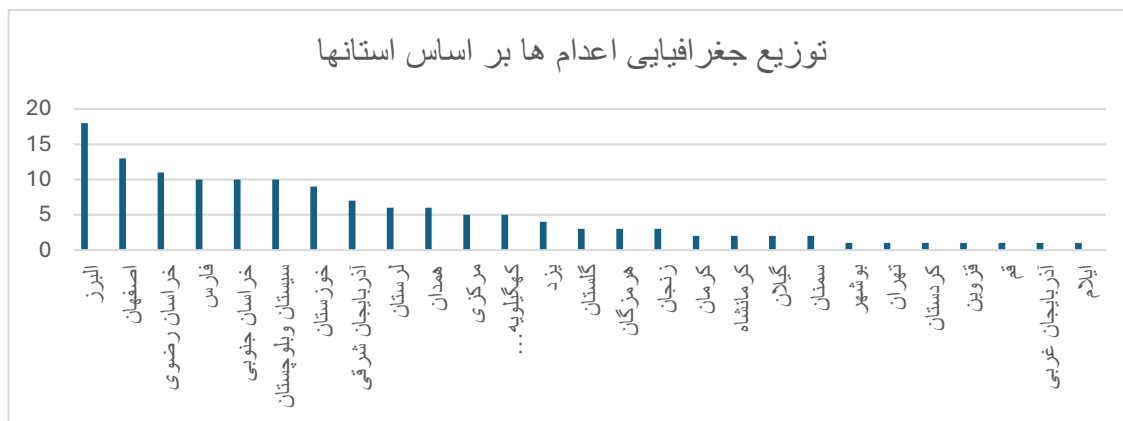
۲. محتوای گزارش

در این بخش، به تحلیل و تشریح جزئیات اعدام‌های انجام‌شده در اردیبهشت ماه ۱۴۰۴ پرداخته می‌شود. اطلاعات گردآوری‌شده شامل توزیع جغرافیایی، نوع اتهامات منتسب به محکومان، تابعیت افراد اعدام‌شده، جنسیت، و روندهای قضایی مشاهده‌شده در پرونده‌هاست. همچنین مواردی از ابهامات حقوقی، و نقض اصول دادرسی منصفانه نیز به شکل موردی، مورد بررسی قرار گرفته است.

۲-۱. توزیع جغرافیایی اعدام‌ها

در اردیبهشت ۱۴۰۴، احکام اعدام در ایران به‌طور گسترده‌ای در ۲۷ استان کشور به اجرا درآمده‌اند؛ این گستردگی جغرافیایی، بیانگر ابعاد ملی این بحران حقوق بشری است. بررسی توزیع جغرافیایی اعدام‌ها نشان می‌دهد که برخی استان‌ها نقش پررنگ‌تری در این روند داشته‌اند.

استان البرز با ۱۸ مورد اعدام، معادل حدود ۱۳ درصد از کل اعدام‌های ثبت‌شده در این ماه، بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده است. این آمار، جایگاه استان البرز را به‌عنوان کانون اصلی اجرای احکام اعدام در اردیبهشت ۱۴۰۴ تثبیت می‌کند. پس از آن، استان اصفهان با ۱۳ مورد و خراسان رضوی با ۱۱ مورد اعدام، در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارند. همچنین استان‌های فارس، خراسان جنوبی و سیستان و بلوچستان هر یک با ۱۰ مورد اعدام، در جایگاه‌های بعدی هستند.

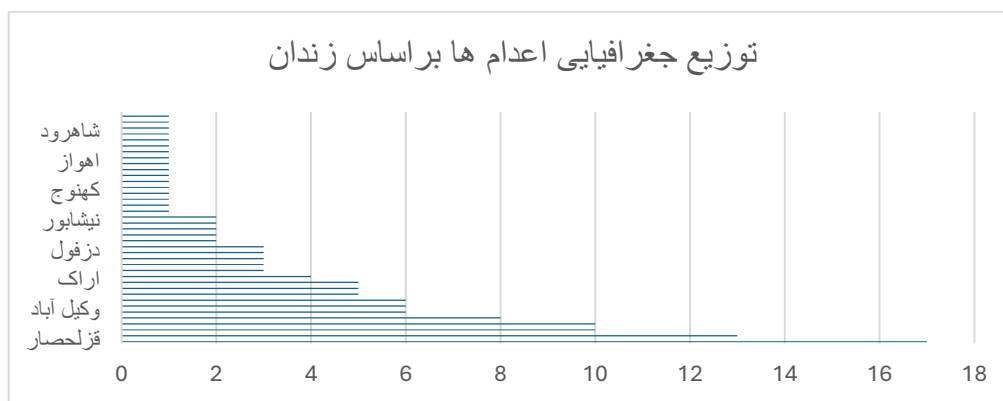

این تمرکز جغرافیایی می‌تواند بازتابی از شدت بیشتر برخوردهای امنیتی و قضایی در برخی مناطق باشد، یا نشان‌دهنده‌ی ظرفیت بالاتر زندان‌های خاص برای اجرای احکام اعدام. در برخی از این استان‌ها، به‌ویژه البرز (که زندان‌های بزرگ و پر ظرفیتی مانند زندان قزلحصار در آن واقع شده‌اند)، تعداد بالای اعدام‌ها ممکن است با تمرکز سازمان‌یافته‌تری در اجرای احکام همراه باشد.

علاوه بر این، نقش دادگاه‌های انقلاب در صدور سریع احکام و اجرای آن‌ها بدون تضمین‌های کافی برای دادرسی عادلانه، به‌ویژه در استان‌هایی که نهادهای امنیتی نفوذ بالاتری دارند، یکی از عوامل کلیدی افزایش آمار اعدام‌ها در این مناطق تلقی می‌شود.

۲-۲. توزیع جغرافیایی اعدام‌ها بر اساس زندان محل اجرای حکم

تحلیل محل اجرای احکام اعدام در اردیبهشت ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که این احکام در طیف گسترده‌ای از زندان‌های کشور اجرا شده‌اند. داده‌های به‌دست‌آمده حاکی از آن است که اعدام‌ها در بیش از ۳۸ زندان مختلف انجام شده‌اند، که بیانگر وسعت جغرافیایی و گستردگی این روند در سطح ملی است.

در صدر این فهرست، زندان قزلحصار واقع در استان البرز قرار دارد که با ۱۷ مورد اعدام، بیشترین تعداد اجرای حکم اعدام را در میان زندان‌های کشور به خود اختصاص داده است. این زندان در سال‌های اخیر نیز یکی از کانون‌های اصلی اجرای اعدام‌ها بوده و نقش آن در سیاست‌های کیفری و امنیتی جمهوری اسلامی، برجسته و مستمر باقی مانده است.

در جایگاه دوم، زندان دستگرد اصفهان با ۱۳ مورد اعدام قرار دارد که نشان‌دهنده تمرکز بالای اجرای احکام در این زندان بزرگ مرکزی است.

همچنین زندان‌های بیرجند و عادل‌آباد شیراز هر کدام با ۱۰ مورد اعدام، از دیگر مراکز پرتکرار اجرای احکام اعدام در این ماه بوده‌اند. این آمار نشان می‌دهد که استان‌های خراسان جنوبی و فارس نیز در شمار استان‌های دارای بالاترین نرخ اعدام قرار می‌گیرند.

زندان زاهدان با ۸ مورد اعدام نیز در این رتبه‌بندی قابل توجه است و بیانگر فشار مضاعف بر مناطق حاشیه‌ای و قومیتی، به‌ویژه استان سیستان و بلوچستان، می‌باشد.

این تمرکز بالا در چند زندان خاص می‌تواند به دلایلی مانند وجود دادگاه‌های انقلاب فعال، دسترسی آسان‌تر نهادهای امنیتی به زندان، ظرفیت بالای بازداشتگاه‌ها، یا نبود نظارت کافی بر روند دادرسی مرتبط باشد.

همچنین، این آمار نشان می‌دهد که اجرای اعدام‌ها صرفاً به مراکز بزرگ شهری یا زندان‌های شناخته‌شده محدود نیست؛ بلکه در زندان‌های کوچک‌تری چون میانه، ایلام، گناباد، کهنوج، و سبزوار نیز اعدام‌هایی صورت گرفته است. این نکته، از فراگیری و سیستماتیک بودن سیاست اعدام در سراسر کشور حکایت دارد.

۲-۳. تحلیل دموگرافیک اعدام‌ها

بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی افراد اعدام‌شده در فروردین‌ماه ۱۴۰۴، نمایی از گستره و تنوع قربانیان این مجازات را ارائه می‌دهد. داده‌های گردآوری‌شده نشان می‌دهند:

از مجموع ۱۳۹ نفر اعدام‌شده، ۱۳۵ نفر مرد و ۴ نفر زن بوده‌اند. همچنین، دست‌کم ۵ نفر از افراد اعدام‌شده دارای تابعیت افغانستان بوده‌اند. این موضوع نشان‌دهنده استمرار روند اعدام مهاجران و افراد فاقد اسناد هویتی معتبر در ایران است. گروه‌هایی که اغلب در معرض محرومیت‌های حقوقی و قضایی قرار دارند. همچنین بر اساس داده‌های موجود توزیع سنی اعدام‌شدگان به شرح زیر است:

تعداد (درصد)	تعداد	گروه‌های سنی
۰,۷	۱	زیر ۲۰ سال
۱۸	۲۵	۲۰-۲۹ سال
۲۰,۹	۲۹	۳۰-۳۹ سال
۷,۹	۱۱	۴۰-۴۹ سال
۵	۷	۵۰ سال به بالا
۴۷,۴	۶۶	گروه سنی مشخص نیست

نیمی از اعدام‌شدگان در رده‌ی سنی ۲۰ تا ۳۹ سال قرار دارند که در بسیاری از جوامع، به‌عنوان جمعیت فعال و مولد شناخته می‌شوند. این آمار می‌تواند بازتابی از ساختار قضایی‌ای باشد که بیشترین فشار و مجازات را متوجه جوانان می‌کند.

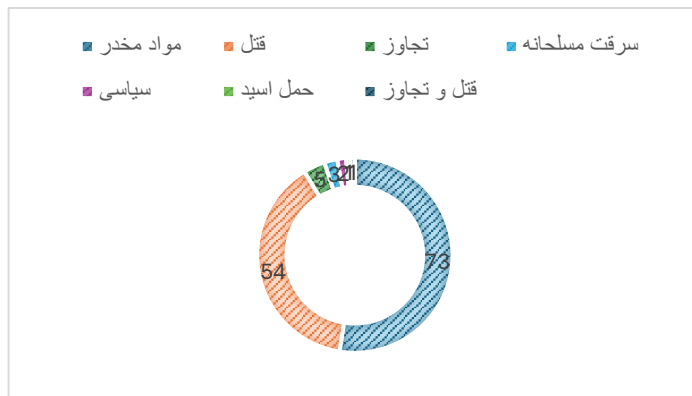
همچنین وجود دو مورد اعدام کودک – مجرم ناقض تعهدات بین‌المللی ایران در زمینه حقوق کودک است.

اعدام دو کودک - مجرم

محمدرضا سبزی در تاریخ ۲۳ اردیبهشت ماه در زندان ملایر و **هادی سلیمانی** در تاریخ ۲۴ اردیبهشت در زندان عادل آباد شیراز اعدام شد. سازمان‌های حقوق بشری گزارش می‌دهند که هر دو این قربانیان در ۱۶ سالگی متهم به قتل و حکم اعدام برایشان صادر شده است. محمد رضا در زمان اجرای حکم ۲۰ ساله و هادی ۱۸ ساله بوده است.

۳. اتهامات منتسب به افراد اعدام شده

در میان ۱۳۹ مورد اعدام ثبت‌شده در اردیبهشت ماه ۱۴۰۴، با تنوع اتهامات که منجر به اعدام شده است روبرو هستیم

داده نشان می دهند که بیش از ۵۲٪ از کل اعدام ها (۷۳ مورد) مربوط به جرایم مرتبط با مواد مخدر بوده اند. این سهم بالا بار دیگر نشان دهنده تداوم سیاست کیفری شدید جمهوری اسلامی در برخورد با جرایم مربوط به مواد است، آن هم در حالی که بسیاری از نهادهای حقوق بشری، این احکام را فاقد استانداردهای دادرسی عادلانه می دانند و خواستار اصلاح قوانین در این حوزه شده اند.

در رتبه ی دوم، جرم قتل با ۵۴ مورد (حدود ۳۹٪) قرار دارد. هر چند برخی از این احکام بر اساس شکایت اولیای دم و بر مبنای قصاص اجرا شده اند، اما فقدان تضمین های کافی در دادرسی، نبود وکیل مؤثر، و اعترافات اجباری در بسیاری از این پرونده ها مورد انتقاد جدی بوده است. مجموعه ای از اعدام ها نیز مربوط به جرایم جنسی است این موارد معمولاً از نظر افکار عمومی با حساسیت بالا همراه هستند، اما بررسی پرونده ها در بسیاری از موارد نشان داده که روند رسیدگی به این جرایم در دادگاه های انقلاب اغلب با سرعت بالا و بدون دادرسی کامل انجام می شود.

همچنین در این ماه، دو مورد اعدام سیاسی گزارش شده، رستم زین الدینی و محسن لنگر نشین که با توجه به ماهیت مبهم اتهامات و عدم شفافیت در روند دادرسی، می تواند نشان دهنده استفاده ابزاری از مجازات اعدام برای سرکوب مخالفان سیاسی باشد.

اعدام یک نفر به اتهام حمل اسید و سه نفر به اتهام سرقت مسلحانه نیز جزو موارد کمتر رایج در این ماه هستند، اما نشان می دهند که استفاده از اعدام برای جرایم غیرکشنده نیز همچنان در نظام کیفری ایران ادامه دارد.

بازگشایی یک پرونده : اعدام ساغر - قتل، ازدواج اجباری و تبعیض جنسیتی

در ۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۴ حکم اعدام زنی به نام ساغر، به اتهام قتل عمد همسرش در زندان قزلحصار در استان البرز، به اجرا درآمد. نام خانوادگی وی در گزارش ها ذکر نشده است. این پرونده یکی از موارد اجرای حکم اعدام علیه زنان در سال جاری است. ساغر متهم بود که شش سال پیش در کمال شهر کرج، به همراه مردی به نام مهرداد، همسرش فرید را به قتل رسانده است. در این پرونده، مهرداد با پرداخت ۳۰۰ میلیون تومان دیه و جلب رضایت اولیای دم از مجازات اعدام نجات یافت، اما ساغر با وجود ادعاهایی در خصوص ازدواج اجباری، خشونت خانگی و شرایط روانی نابسامان، اعدام شد. این پرونده نمایانگر چند لایه از تبعیض ساختاری علیه زنان در سیستم قضایی جمهوری اسلامی است. اول آن که ازدواج اجباری و خشونت خانگی به عنوان عوامل مؤثر در وقوع جرم نادیده گرفته شده اند. دوم آن که، مرد همپرونده (مهرداد) با پرداخت دیه و کسب رضایت، از اعدام نجات یافته، اما زن (ساغر) بدون امکان مشابه، به طناب دار سپرده شده است. سوم آن که تفاوت در اجرای مجازات بین زن و مرد در این پرونده، نشان دهنده خلأهای جدی در عدالت جنسیتی است. اعدام ساغر نه تنها یک مصداق از اجرای مجازات اعدام، بلکه نمونه ای عمیق از بی عدالتی اجتماعی و جنسیتی است که باید در گزارش های حقوق بشری برجسته شود.

۴. وضعیت تأهل و تأثیرات خانوادگی

بر اساس اطلاعات گردآوری شده از میان ۱۳۹ نفری که در اردیبهشت ۱۴۰۴ اعدام شدند، تنها وضعیت تأهل ۲۰ نفر مشخص شده و هر ۲۰ نفر از این افراد متأهل بوده اند. با توجه به نبود اطلاعات در مورد وضعیت تأهل سایر اعدام شدگان، می توان گفت که وضعیت تأهل بیش از ۸۵٪ قربانیان در ابهام قرار دارد. بر پایهی همین داده ها، مشخص شده است که این ۲۰ فرد متأهل در مجموع دارای ۷۱ فرزند بوده اند؛ یعنی به طور میانگین هر فرد دارای ۳.۵ فرزند بوده است. جنسیت و سن این کودکان مشخص نیست، اما روشن است که اعدام این افراد، ۷۱ فرزند را دچار فقدان والد، آسیب روانی، بی ثباتی خانوادگی و ناامنی اجتماعی کرده است.

این آمار، تنها بخش کوچکی از تأثیرات گسترده ی مجازات اعدام بر بافت اجتماعی ایران را آشکار می کند. آسیب هایی که از اعدام ناشی می شود، محدود به فرد اعدام شده نیست، بلکه خانواده ها، به ویژه کودکان، از مهم ترین قربانیان پنهان

این مجازات‌اند. در نظام قضایی ایران، بررسی تأثیرات اجتماعی و خانوادگی مجازات اعدام، اغلب نادیده گرفته می‌شود. در حالی که در بسیاری از نظام‌های حقوقی مدرن، نهادهای حمایتی موظف‌اند در صورت اجرای مجازات‌های سنگین، وضعیت خانوادگی محکومان به‌ویژه کودکان آنان را مورد بررسی و حمایت قرار دهند، در ایران چنین سازوکارهایی وجود ندارد یا بسیار ناکارآمد است.

۵. جمع بندی

روند اعدام‌ها در ایران در اردیبهشت ۱۴۰۴ نه تنها به لحاظ کمی رشد چشمگیری داشته، بلکه از منظر کیفی نیز نشانه‌های نگران‌کننده‌ای از تشدید سرکوب، بی‌عدالتی ساختاری، نقض حقوق اقلیت‌ها، بی‌توجهی به شرایط اجتماعی-روانی متهمان و نقض تعهدات بین‌المللی ایران را در خود دارد.

تدوین و انتشار این گزارش، تلاشی است برای ثبت، مستندسازی و رساندن صدای قربانیان به جامعه جهانی و نهادهای مسئول، با این امید که به جای طناب دار، مسیر عدالت، بازپروری، و کرامت انسانی در نظام حقوقی کشور جایگزین شود.